

 Fagskolen i Nord		Dok.id.: 1.8.8.4.1.1		
Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021		Dok.type: Styringsdokumenter		
Versjon: 3.01	Skrevet av: Liv Langgård	Gjelder fra: 13.06.2022	Godkjent av: Harry Haugen	Sidenr: 1 av 54

Fagskolen i Nord

Studieplan for fagskoleutdanning i

HELSE, ALDRING OG AKTIV OMSORG

Planen bygger på
"Nasjonal plan for fagskoleutdanning i helse, aldring og aktiv omsorg",
NUFHO februar 2011. Læringsutbyttebeskrivelse (LUB) i henhold til NKR
våren 2015.

Revidert vår 2021

Innhold

1.0 INNLEDNING	4
----------------------	---

1.1 Generelt om fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag	
1.2 Generelt om studiet.....	4
1.3 Yrkesfunksjon og yrkeskompetanse	5
2.0 LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN.....	5
2.1 Opptakskrav	6
2.1.1 Ordinært opptakskrav	6
2.1.2 Betinget opptak	6
2.1.3 Realkompetanseopptak.....	6
2.1.4 Søkere med utenlandsk utdanning.....	6
2.1.5 Forhåndsløfte	7
2.1.6 Fritak.....	7
2.1.7 Politiattest	7
2.1.8 Søknad om opptak.....	7
2.1.9 Poengberegning og rangering ved opptak.....	7
2.1.10 Tekniske forutsetninger.....	7
3.0 ORGANISERING AV STUDIET MED ARBEIDS- OG VURDERINGSFORMER	8
3.1 Fag- og timefordeling.....	8
3.2 Forventet arbeidsmengde individuelle oppgaver og selvstudie	8
3.3 Forventet arbeidsmengde gruppearbeid	8
4.0 UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER	9
4.1 Samarbeid med yrkesfeltet.....	9
4.2 Arbeidsmetoder	9
4.3 Gruppearbeid.....	9
4.4 Veiledning	10
4.5 Forelesninger, prosjektarbeid og problemløsende læringsmetode.....	10
4.6 Ansvar for egen læring.....	10
5.0 VURDERINGS- OG EKSAMENSFORMER	10
5.1 Obligatoriske oppgaver.....	11
5.2 Karakterskala	11
5.3 Eksamen.....	11
5.4 Begrunnelse for karakter ved eksamen.....	12
5.5 Ikke bestått arbeidskrav	12
5.6 Klage og klagebehandling	12
5.7 Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning	12
5.8 KS-system.....	13
6.0 KRAV TIL STUDIEDELTADELSE	14
6.1 Fravær i praksisperioden	14
6.2 Studiekontrakt	14
7.0 SLUTTDOKUMENTASJON	14
Etter fullført og bestått høyere yrkesfaglig utdanning utstedes det vitnemål og diplom.	14
Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet vil også framkomme. ...	14
Vitnemålet merkes med begrepet Vocational Diploma (VD) med tanke på internasjonal bruk.	14

8.0 INNHOLD I UTDANNINGEN – HELSE, ALDRING OG AKTIV OMSORG	15
8.1 EMNE 1: FELLES GRUNNLAG FOR FAGSKOLEUTDANNINGENE I HELSE- OG OPPVEKSTFAGENE	15
8.2 EMNE 2: HELSEFREMMENDE OG SYKDOMSFØREBYGGENDE ARBEID	18
8.3 EMNE 3: BEHANDLING, PLEIE OG OMSORG VED SYKDOM, SKADER OG FUNKSJONSNEDESETTELSE	20
8.4 EMNE 4: ORGANISERING, SYSTEM OG LEDELSE	23
8.5 EMNE 5: FORDYPNINGSARBEID/HOVEDPROSJEKT	25
8.6 Praksis	27
9.0 LITTERATUR.....	29
9.1 Obligatorisk litteratur	29
9.2 TILLEGSLITTERATUR	30
10.0 VEDLEGG	33
10.1 PRAKSISVEILEDER.....	33
10.1.1 INFORMASJON OM UTDANNINGEN	34
10.1.2 ANSVAR I PRAKSIS.....	35
10.1.3 Oppfølging i praksis	36
10.1.4 STUDIEKRAV TIL STUDENTEN I PRAKSISPERIODEN:.....	36
- Utarbeide læringsutbytte for praksis	36
- Utarbeide prosjektbeskrivelse for praksis (kun for praksis ved eget arbeidssted)	36
- Forberede og gjennomføre oppstartssamtale, midtevaluering og sluttevaluering i praksis 36	
- Arbeidskrav individuell oppgave emne 4	36
10.2 SKJEMA PRAKSIS	37
10.2.1 Læringsutbytte for praksis	37
10.2.2 PROSJEKT FOR PRAKSIS (kun for studenter i praksis ved eget arbeidssted).....	41
10.2.3 Midtvurderingsskjema for praksis	47
10.2.4 Sluttvurderingsskjema for praksis.....	48
10.2.5 TURNUSPLAN	49
10.2.6 Taushetserklæring	50
TAUSHETSERKLÆRING	50
10.3 OBSERVASJONSPRAKSIS	1
10.3.1 Ansvar i observasjonspraksis	2
10.3.2 TURNUSPLAN for observasjonspraksis	3
10.4 FORDYPNINGSOPPGAVE.....	4

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 4 av 54	

1.0 INNLEDNING

Studieplan for fagskoleutdanning i Helse, aldring og aktiv omsorg, er utviklet med sikte på å gi helse- og sosialpersonell med videregående opplæring, mulighet til en videreutdanning. Det kan styrke deres kompetanse i møte med nye og utvidede arbeidsoppgaver i helsevesenet og sosialsektoren. Studieplanen bygger på «Nasjonal plan for helse, aldring og aktiv omsorg» og «Nasjonal plan for ettårig fagskoleutdanning innen helse- og oppvekstfag, generell del» som er godkjent av Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO) 4. februar 2011.

1.1 Generelt om fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag

Fagskoleutdanning er et selvstendig utdanningsnivå som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningen skal være yrkesrettet i den forstand at den skal gi grunnlag for å gå direkte ut i arbeid (St.meld. nr. 13 (2011-2012)). Hensikten med utdanningen er å:

Utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk forståelse tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksetter tiltak i samarbeid med tjenesteytere og brukere.

Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse- og oppvekstsektoren. Dagens og morgendagens utfordringer, både for samfunnet generelt og innen helse- og oppvekstsektoren spesielt, innebærer behov for nytenkning innen utdanningene. Fagskoleutdanningene er derfor tverrfaglige, og har et klart brukerperspektiv. Med tverrfaglig i denne sammenheng menes at de er rettet mot arbeidstakere med forskjellig faglig bakgrunn innen helse- og oppvekstfagene i videregående opplæring.

Studieplanene gir ramme og innhold i fagskoleutdanningene. Hovedintensjonen er å sikre et høyere faglig nivå, og gjøre de enkelte fagskoleutdanningene innen hvert fagområde likeverdige i hele landet.

Opptakskrav, skikkethet og politiattest er nærmere beskrevet:

Forskrift for fagskolen i Nord: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-07-2448>

1.2 Generelt om studiet

Helse- og oppvekstfaglig yrkesutøvelse er basert på en kombinasjon av praktiske erfaringer fra arbeid med mennesker og nyere relevant kunnskap om faget. Det er viktig å skape en praksisrettet utdanning og være praksisrelatert i innhold og arbeidsmetoder.

Studieplanen i «Helse, aldring og aktiv omsorg» er en av flere i en serie helse- og oppvekstfaglige fagskoleutdanninger, hvor Emne 1: Felles grunnlag for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfagene, er delvis lik i de fleste utdanningene. Denne skal bidra til at studentene utvikler nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og omsorgstjenestene. Denne referanserammen skal danne basis for utvikling av felles holdninger og ferdigheter. En sentral begrunnelse for en felles grunnlagsdel er også ønsket om et bedre samarbeid mellom alle ansatte innen helse- og oppvekstsektoren. I tillegg er det et mål at studentene oppnår en breddekompetanse på tvers av faggrensene. Fag- og emneområdene i Emne 1. danner basis og skal videreføres i det enkelte fagspesifikke emnet.

Fagskoleutdanningen deles inn i 3 ulike kompetanseområder:

- Kunnskap: Om felles kunnskapsgrunnlag og referanseramme, verdier og lovverk
- Ferdigheter: Kan anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg.
- Generell kompetanse: Har høy yrkesetisk forståelse for pasient/bruker og fagfeltet innen eldreomsorg.

Kompetansetrekanten brukes som modell for å tydeliggjøre de tre kompetanseområdene (teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse).

1.3 Yrkesfunksjon og yrkeskompetanse

Videreutdanningen skal kvalifisere til arbeid med eldre mennesker. I dette ligger at studentene skal utvikle sin relasjons- og omsorgskompetanse og sin evne til samarbeid med brukere, pårørende og med andre yrkesgrupper. Videre omfatter kompetanseutviklingen både forebygging, behandling og rehabilitering i forhold til eldre mennesker. Fagskoleutdanning i Helse, aldring og aktiv omsorg kvalifiserer blant annet for arbeid innen:

- Kommunal helse- og omsorgstjeneste som f.eks. bo- og omsorgssentre, rehabiliteringssentre og aktivitetssentre/dagsenter/eldresenter
- Spesialisthelsetjenesten i f.eks. geriatrisk avdeling eller alderspsykiatrisk avdeling
- Tverrfaglig team, forebyggende team og i behandlingsinstitusjoner som miljøarbeidere
- Lærings og mestringssentre
- Sykehjem, hjemmetjeneste og omsorgsbolig

2.0 LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSE FOR UTDANNINGEN

Fagskoleutdanningen har som overordnet læringsutbytte å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk standard som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere og brukere. Læringsutbyttet for utdanningen deles inn i områdene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttebeskrivelsene tilsvarer nivå 5.1 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er: forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og / eller yrker.	Ferdigheter er: evne til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikasjonsferdigheter	Generell kompetanse er: Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på en selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i studier og yrke.

Kunnskap	Kandidaten • har kunnskap om aldring, helse, helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid til eldre • har kunnskap om hva som kjennetegner den geriatriske pasienten, og om hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos eldre • har innsikt i verdier og lovverk for helse- og omsorgssektoren, samt i nasjonale anbefalinger og retningslinjer for arbeid med og kvalitet på helsetjenester til eldre • har kunnskap om organisering av eldreomsorgen og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidspartnere i ulike pasientforløp • kan oppdatere sin kunnskap om helse og sykdom, helsefremming, forebygging, rehabilitering og utøvelse av omsorg til eldre • forstår at eldre er en ressurs, og at helsefremmende og forebyggende arbeid blant eldre og en velfungerende eldreomsorg bidrar til verdiskapning i samfunnet
----------	---

Ferdigheter	Kandidaten • kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres • kan anvende kunnskap om aldring, og om sykdom, skade og funksjonsnedsettelse hos eldre, til å kartlegge og identifisere ressurser og behov, funksjonsnivå og helsesvikt • kan anvende kunnskap om den geriatrike pasienten til å delta i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar brukerens behov for pleie og omsorg • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med brukere, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper • kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos eldre brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan kartlegge situasjoner i møte med eldre brukere, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid med eldre
Generell kompetanse	Kandidaten • har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helse- og omsorgstjenesten • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar brukermedvirkning, den eldre brukerens integritet, og faglig forsvarlighet • kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter den eldre brukerens individuelle behov • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til eldre brukere • kan utvikle konkrete miljøtiltak for å bedre kvaliteten på tjenester til eldre • kan utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen

2.1 Opptakskrav

2.1.1 Ordinært opptakskrav

- Fullført og bestått videregående opplæring med oppnådd fagbrev i helsefag, ambulansesfag, portør, aktivitør.
- Fullført tidligere utdanningsløp: hjelpepleierutdanning, fagbrev som omsorgsarbeider

2.1.2 Betinget opptak

Søkere som ikke er ferdig med lærlingtid, og som kan dokumentere at de skal gjennomføre fag/ svenneprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve. Siste dato for slik prøve er 1. oktober om studieplassen skal beholdes. Om prøven ikke består, mister søker studieplassen.

2.1.3 Realkompetanseopptak

Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret kan også tas opp til studiet på bakgrunn av at skolen gjennomfører realkompetansevurdering.

Ved realkompetanseopptak må søker ha, og sende inn dokumentasjon på

- Tilsvarende realkompetanse som det ordinære opptakskravet. Dette kan være relevant praksis, skolegang, kurs etc.

2.1.4 Søkere med utenlandsk utdanning

- Søkere fra de andre nordiske landene er kvalifisert for opptak når de har fullført opplæring tilsvarende videregående opplæring som gir opptaksgrunnlag for den aktuelle fagskoleutdanningen.
- Søkere utenfor Norden må, ved autorisert translatør, dokumentere likeverdig opplæring og praksis. Søkerne må ha bestått eller ha likeverdig realkompetanse i fellesfagene ordinært opptakskrav, tilsvarende Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram i Kunnskapsløftet 2006.

De må også oppfylle krav om relevant praksis eller utdanning fra hjemlandet.

- Søkere må ha kunnskaper i norsk tilsvarende nivå B2 (høyere mellomnivå) i språknivåskalaen

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 7 av 54	

i det europeiske rammeverket for språk (CEFR).

2.1.5 Forhåndsløfte

Søkere som har dokumentert behov for tidlig svar, kan be om forhåndsløfte. Forhåndsløfte kan gis til søkere som normalt ville ha fått tilbud om studieplass ved forrige ordinære opptak.

2.1.6 Fritak

Studiet er delt inn i emner. Det er mulig for studenten å søke skolen om fritak for en eller flere emner dersom det kan dokumenteres at tilsvarende emner er fullført og bestått tidligere.

2.1.7 Politiattest

Opptak til alle helse- og oppvekstutdanningene krever gyldig politiattest som leveres ved studiestart.

2.1.8 Søknad om opptak

Utdanningen er organisert gjennom Samordna opptak som fastsetter regler for søkning, søknadsfrister og kunngjøring av opptak, se www.samordnaopptak.no

2.1.9 Poengberegning og rangering ved opptak

Det er fastsatt nasjonale regler for poengberegning og rangering ved opptak. Dette er beskrevet i Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-07-2448>

2.1.10 Tekniske forutsetninger

Studentene må disponere egen PC. Studiearbeid, arbeidskrav, undervisningsgrunnlag, informasjon og innleveringer gjøres på nett via skolens læringsplattform. Studentene får opplæring i skolens digitale læringsplattform. Skolen har systemansvarlig som vedlikeholder skolens datautstyr og yter service til studenter, i tillegg til muligheten for support gjennom hjelpdesk i fylkeskommunen. Det er tilgang til trådløst internett over hele skolen, hvor studentene kan kople seg på med egne bærbare maskiner. Studentene har tilgang til kopimaskiner og skrivere. Det er fastmonterte dataprojektorer og Smart - Board i undervisningsrom og studentene disponerer flere godt utstyrte grupperom med blant annet White - Board og 50 tomme skjermer.

3.0 ORGANISERING AV STUDIET MED ARBEIDS- OG VURDERINGSFORMER

Fagskolen i Nord tilbyr fagskoleutdanningen i Helse, aldring og aktiv omsorg som deltidsstudium over fire semestre. Videreutdanningen gir 60 studiepoeng. Fagskoleutdanningen har en samlet normert studietid på ett år, og har følgende fag- og timefordeling:

3.1 Fag- og timefordeling

EMNE	TEMA	UKER	UNDV.TIMER		Praksis	VEILEDNING		Stp
			S	VK		Individuell	Gruppe	
Emne 1	Felles grunnlag for fagskoleutdanninger i helse- og oppvekstfagene	9 (18)	36	27		45 min	2*45 min	14
Emne 2	Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid	5 (10)	12	15		45 min	2*45 min	9
Emne 3	Behandling, pleie og omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse	10 (20)	24	30		45 min	2*45 min	16
Emne 4	Organisering, system og ledelse	5 (10)	12	18		45 min	2*45 min	7
Praksis		10*			300**	7 t inkl Veil på Arbeids krav		
Emne 5	Fordypningsarbeid/ Hovedprosjekt	9 (18)	24	15		3*45 min	4*45 min	14

S=samlinger, VK=videokonferanser, stp=studiepoeng

*10 uker praksis utgjør ca 25 % av samlet studietid **Praksistimer

3.2 Forventet arbeidsmengde individuelle oppgaver og selvstudie

Emne	Navn	Uker	Timer individuelt
Emne 1	Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag	9 (18)	1,5 dager*6 timer i 18 uker=162
Emne 2	Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid	5 (10)	1,5 dager*6 timer i 10 uker=90
Emne 3	Behandling, pleie og omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse	10 (20)	1,5 dager*6 timer i 20 uker=180
Emne 4	Organisering system og ledelse	5 (10)	1,5 dager*6 timer i 10 uker=90
Praksis		10	60 t selvstudie + 300 t =360
Emne 5	Fordypningsarbeid/ Hovedprosjekt	9 (18)	Totalt 340 timer inkl. veiledning/eksamensarbeid

3.3 Forventet arbeidsmengde gruppearbeid

Emne	Navn	Uker	Timer gruppearbeid
Emne 1	Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfagene	9 (18)	1 dager*6 timer i 18 uker =108 timer
Emne 2	Helsefremmende og sykdoms forebyggende arbeid	5 (10)	1 dager*6 timer i 10 uker =60 timer
Emne 3	Behandling, pleie og omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse	10 (20)	1 dager*6 timer 20 uker = 120 timer
Emne 4	Organisering system og ledelse	5 (10)	1 dager*6 timer i 10 uker = 60 timer
Emne 5	Fordypningsarbeid/ Hovedprosjekt	9 (18)	Totalt 340 timer inkl. veiledning

Omfang, oppbygning og struktur er i samsvar med nasjonale planer i helse- og oppvekstfag, gitt av nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO) og i samsvar med anbefalinger fra

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 9 av 54	

Helsedirektoratet.

Hvert gjennomført emne kan beskrives som et tredelt læringsutbytte ift. kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Sentrale temaer i emne 1 er etikk, sosiologi og psykologi, kommunikasjon og samhandling og stats- og kommunalkunnskap og helse- og sosialpolitikk og disse temaene danner basis og skal videreføres i de fagspesifikke emnene 2- 4. De fagspesifikke emnene bygger også på hverandre og bør gjennomføres i kronologisk rekkefølge.

Praksis er en obligatorisk del av studietiden, og skal utgjøre 25% av samlet studietid, altså 10 uker (300 timer), som i hovedsak legges i emne 4. I løpet av ett studieår på 38 uker vil til sammen 28 uker bli avsatt til teoretiske studier fordelt over 2 år (1500 timer), og 10 uker til praksisstudier.

I emne 5 vil studenten på bakgrunn av de foregående emnene og praksis fordype seg i og drøfte en selvvalgt faglig problemstilling.

4.0 UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER

Utdanningen innebærer at studenten er i en prosess både i forhold til faglig og personlig utvikling. Gjennom pedagogisk ledelse skal studenten trekkes aktivt med i egen læringsprosess. Det forventes at den enkelte student viser initiativ, og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø. Studenten skal reflektere over egen læringsprosess gjennom hele utdannelsen og det vil bli lagt vekt på individuelle- og gruppearbeid og logg.

Studentene ved dette studiet har erfaring fra arbeid innen helse- og oppvekstsektoren. Mange har arbeidet med eldre. Denne førforståelsen gir anledning for å legge til rette for erfaringsbaserte og studentsentrerte undervisningsformer. Et overordnet prinsipp i studiet er derfor å aktivisere studentenes egne tanker, kunnskaper og erfaringer knyttet til helsearbeid generelt og til aldring og aktiv omsorg spesielt. Studiet i «Helse, aldring og aktiv omsorg» krever at studentene deltar med stor grad av egenaktivitet. Reell læring fremmes ved aktiv problemløsende virksomhet i grupper, ikke ved formidling av ferdig formulert stoff. Læring skjer som en konsekvens av studentenes egen motivasjon og innsats, alene og i samhandling med andre. Utdanningen er en prosess hvor studentene får trening i å gi og motta kritiske vurderinger i samarbeidssituasjoner på en konstruktiv måte. Det legges opp til bruk av ulike pedagogiske tilnæringsmåter.

Gjennom veksling mellom teoretiske studier og praktiske øvelser vil det bli lagt vekt på å synliggjøre det gjensidige avhengighetsforholdet mellom teori og praksis. Det vil derfor bli brukt ulike pedagogiske tilnærminger.

4.1 Samarbeid med yrkesfeltet

For å sikre fagskoleutdanningens yrkesretting, har skolen inngått samarbeidsavtaler med aktører i feltet, blant annet om deltakelse i fagråd sammen med fagskolens ledelse, lærere og studentrepresentanter. Fagråd har møte to ganger pr. år for å arbeide med en kontinuerlig forbedring av utdanningen, og for å sikre at den er i tråd med praksisfeltets ønsker og behov. Fagskolen har i tillegg samarbeid med virksomheter i yrkesfeltet angående praksis for studenter.

4.2 Arbeidsmetoder

Studenten vil få opplæring i fagskolens læringsplattform som arbeidsverktøy, studieteknikk og problembasert læring som arbeidsmetode. I løpet av oppstartsamlingen vil det bli etablert studentgrupper.

4.3 Gruppearbeid

Gruppearbeid benyttes gjennom hele studietiden. Ved studiestart etableres basisgrupper på ca. 3 – 5 studenter i hver gruppe, det gis innføring i gruppeprosesser, loggføring og arbeid med gruppeavtaler. Studentgruppene har som hensikt å stimulere til tverrfaglig samarbeid, økt samhandling og styrking av kommunikasjons- og relasjonskompetansen. Gruppearbeid er obligatorisk og forpliktende. Alle gruppemedlemmene undertegner en forpliktende dynamisk gruppekontrakt. Studentgruppene vil samtale rundt og diskutere ulike tema gjennom

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 10 av 54	

studiet knyttet til obligatoriske gruppeoppgaver som blir vurdert med bestått/ikke bestått.

Gruppekontrakten fungerer som et godt arbeidsverktøy og bør inneholde:

- Hvem kontrakten omfatter
- Når og hvor skal gruppa møtes
- Taushetsplikt
- Studentenes spesifikke ansvar/rollefordeling blant gruppemedlemmene
- Studentenes felles faglige og personlige læringsmål
- Studentenes forventninger til gruppearbeidet

4.4 Veiledning

I utdanningen vil veiledning spille en sentral rolle som læringsaktivitet. Studenten vil oppleve å få veiledning både i studiesituasjonen på skolen, i arbeidet med individuelle- og gruppeoppgaver, i praksis og i forbindelse med avsluttende oppgave (hovedprosjekt). Det legges til rette for at studentene kan tilegne seg ferdighet i både å gi og å motta veiledning. Veiledningen skal fungere som et bindeledd mellom personlig kompetanse, teoretisk kunnskap og yrkesspesifikke ferdigheter, som er sentrale begreper i utviklingen av en yrkesidentitet og samlet profesjonell kompetanse. I studiesammenheng er veiledning først og fremst en arena for samtaler rundt ulike deler av studentens utvikling i løpet av studiet.

Veiledning skal være støttende og igangsettende i forhold til studentens læringsbehov og den har et helt klart kontrollaspekt i seg i forhold til å vurdere studentens teoretiske kunnskaper, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Student og fagveileder skal ha en felles forståelse med henblikk på veiledningens form og innhold. Veiledningen er studentens arena, og det som skjer må være tilpasset studentens forutsetninger og behov.

Arbeidsverktøy til bruk ved veiledning kan organiseres i skolens læringsplattform ved forelesninger, nettmøter, webinarer, logg, diskusjonstråder, meldinger, innleveringer.

4.5 Forelesninger, prosjektarbeid og problemløsende læringsmetode

Emnene organiseres med forelesninger forelesninger innenfor de ulike emnene via nettbasert læringsplattform og under samlinger på skolen. Hvert emne består av forelesninger, samlinger, veiledning på individuelle- og gruppeoppgaver, og i emnet 5 er det veiledning på fordypningsoppgave i tillegg til forelesninger og samling. Under oppstartsamling i emne 1 får studentene innføring i problembasert læring og oppgaveskriving. Nærmere informasjon og innføring i problembasert læringsmetode og oppgaveskriving er å finne i skolens læringsplattform.

4.6 Ansvar for egen læring

Et viktig pedagogisk prinsipp gjennom hele studiet er at studentene har ansvar for egen læring. Det innebærer at studenten aktivt må oppsøke læringssituasjoner og læringsarenaer. Skolens rolle blir i større grad å tilrettelegge for læring og støtte/veilede studenten i læringsprosessen. Ansvar for egen læring stiller krav til studenten om bevissthet i forhold til læreprosesser og egne læringsbehov. Dette er ikke synonymt med selvstudium. Ansvar for egen læring som pedagogisk prinsipp innebærer i langt større grad aktiv samhandling med andre aktører i læringsmiljøet for å kunne hente ut og nyttiggjøre seg læringspotensialet. Dette stiller krav til studenten om bevissthet i forhold til læreprosesser og egne læringsbehov. Studentene bør sette av 2,5 dager à 6 timer i uken til studiet, inkludert samlinger, videokonferanser (1140 timer). I tillegg kommer veiledning og eksamensarbeid (70 timer). Totalt med praksis (300 timer) vil det utgjøre en arbeidstid på 1500 timer over 2 år.

5.0 VURDERINGS- OG EKSAMENSFORMER

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold, undervisnings- og

arbeidsformer

og læringsaktiviteter. Avsluttende eksamen følger bestemmelser jfr Lov om høyere yrkesfaglig utdanning, og anbefalinger gitt i Nasjonal plan for ettårig fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag, generell del og Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord, kap 5 Vurdering og eksamen

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-07-2448>

Skolens vurdering består av

- Godkjente oppgaver i emnene
- Godkjenning av praksis/praksisprosjekt
- Godkjenning av refleksjonsnotat etter praksis
- Fordypningsoppgave med etterfølgende individuell muntlig eksamen.

Praksis og refleksjonsnotat vurderes som bestått/ikke bestått. For fullført studium utstedes vitnemål. Hvis studenten har gjennomført enkelte emner, men ikke fullført hele utdanningen, kan det på forespørsel utstedes kompetansebevis.

5.1 Obligatoriske oppgaver

Obligatoriske oppgaver gis individuelt og i gruppe for hvert emne. Oppgavene gis i form av en situasjonsbeskrivelse eller annen tekst. Studentene skal i sin besvarelse gi en forståelse av de helsefaglige aspektene i teksten med begrunnelse og vise til refleksjon. I besvarelsen skal studenten legge til grunn kunnskap fra sentrale tema i det gjeldende emnet.

Besvarelsen skal synliggjøre hvilke kilder som benyttes, og den skal inneholde en samlet oversikt over anvendt litteratur. Studenten leverer besvarelsen elektronisk i fagskolens læringsplattform. Alle emner avsluttes med en gruppeoppgave og en individuell oppgave. I emne 5 utgjør fordypningsoppgaven emnekarakteren. Besvarelsene vurderes med hel karakter etter skalaen A-F, hvor studenten må oppnå minimum karakter E for at emnet skal være godkjent. Gruppeinnleveringer vurderes med bestått/ikke bestått.

5.2 Karakterskala

Det brukes karakterskala A-F. Til grunn for karakterfastsetting vises til generelle, kvalitative beskrivelser fastsatt av Universitets- og høyskolerådet, 6. august 2004 (revidert juni 2011).

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

5.3 Eksamen

For å kunne gå opp til eksamen i emne 5 må studenten ha gjennomført og bestått praksis og bestått teoriemnene. Eksamen i emne 5 består i en skriftlig innlevering av hovedprosjekt etterfulgt av en

individuell muntlig høring. Intern og ekstern sensor gjør en samlet vurdering av den skriftlige innlevering og den muntlige høringen. Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter, og det benyttes karaktersystemet ECTS (European Credit Transfer System) med karakterskalaen A, B, C, D, E, F, der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått.

5.4 Begrunnelse for karakter ved eksamen

Ved skriftlig sluttvurdering kan kandidaten be om begrunnelse for karakterfastsettelsen innen tre (3) uker etter at resultatet ble klart. Ved muntlig eller kombinert sluttvurdering må kravet om begrunnelse fremsettes eksamensdagen. Sensor kan velge om begrunnelsen skal gis skriftlig eller muntlig. Klagefristen stanses når begrunnelse kreves og vil være tre uker etter begrunnelse er mottatt eller kandidaten burde gjort seg kjent med resultatet.

Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning ved fagskolen i Nord, kap 8 Klage og klagebehandling
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-2448>

5.5 Ikke bestått arbeidskrav

Dersom studentarbeidene ikke er levert innen frist fastsatt i arbeidskrav, regnes dette som et forsøk. Fristen for andre forsøk er ti (10) virkedager fra innleveringsfrist for første forsøk. I særskilte tilfeller kan rektor gi utsatt innleveringsfrist etter skriftlig søknad. Søknaden må fremstilles minimum tre dager før innleveringsfristens utløp.

Studenten har to (2) forsøk på å få et studentarbeid godkjent. I særlige tilfeller kan rektor gi dispensasjon for et tredje og siste forsøk. Søknadsfristen for et tredje og siste forsøk er 3 uker etter at studenten er gjort kjent med, eller burde ha gjort seg kjent med, resultatet av andre forsøk.

5.6 Klage og klagebehandling

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-2448>

Ved klage er det to sensorer fra klagenemden som foretar klagesensuren. Denne praktiseres som en ny sensur, der disse sensorene ikke får noe informasjon om den første sensurens resultat.

Det kan klages på formelle feil og på resultatet av sensuren. Klagen må fremsettes skriftlig til utdanningstilbyders ledelse og underskrives av klageren eller eventuelt av fullmektig. Klagen skal nevne det som blir påklaget, og dersom det er nødvendig, gi opplysninger som gjør det mulig å avgjøre spørsmål om klagerett og om klagefristen er holdt. Klagen skal være begrunnet. Fristen for å klage er tre (3) uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort. For den som ikke har mottatt underretning om vedtaket, løper fristen fra det tidspunkt han har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket. Styret for den enkelte fagskole er klageinstans for formelle feil.

5.7 Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning

Beskrivelse av rettigheter og plikter for studentene og tilbyder vises i «Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord» <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-2448>
Forskriften inneholder: Opptak, studentsamskipnad, skolepenger, studierett og progresjon, politiattest, skikkethet, vurdering og eksamen, disiplinære sanksjoner, annullering, klage- og klagebehandling og avsluttende bestemmelser. Spesifiseringer blir omtalt i studieplanen. Videre Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-07-11-1005>

5.8 KS-system

Utdanningen ved Fagskolen blir kvalitetssikret gjennom skolens kvalitetssystem

<https://ksysekstern.tromsfylke.no/start.aspx?main=3>

6.0 KRAV TIL STUDIEDELTADELSE

Krav om studiedeltakelse er begrunnet i at deler av studentenes kunnskapstilegnelse er avhengig av tilstedeværelse ved samlinger, forelesninger, individuell- og gruppeveiledninger. Et fravær på over 20% krever at faglærer og student i samarbeid utarbeider en plan for hvordan læringsutbyttet i fraværperioden skal oppnås.

6.1 Fravær i praksisperioden

Studenten plikter å melde alt fravær til praksisstedet snarest, og- hvis mulig- før det finner sted. Fraværet registreres av studenten og praksisstedet. Et fravær over 10% fører til «ikke bestått».

6.2 Studiekontrakt

Studentene underskriver studiekontrakt ved oppstart av studiet. I studiekontrakt bekreftes at studenten har satt seg inn i gjeldende lover og regler for studiestedet, og er kjent med obligatorisk studiedeltagelse, bestått obligatoriske studentarbeid og praksis for å fremstilles til sluttvurdering/eksamen; jfr Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord; <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-07-07-2448> Det bekreftes også at skolen forbeholder seg retten til å bruke studenters fordypningsoppgaver i undervisningssammenheng. Studenten blir gjort kjent med å kunne bli tatt bilde av og filmet på skolen, og at dette kan bli publisert offentlig. Dersom studenten ikke godkjenner dette må det spesielt reserveres for det.

7.0 SLUTTDOKUMENTASJON

Etter fullført og bestått høyere yrkesfaglig utdanning utstedes det vitnemål og diplom.

Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet vil også framkomme.

Vitnemålet merkes med begrepet Vocational Diploma (VD) med tanke på internasjonal bruk.

8.0 INNHOLD I UTDANNINGEN – HELSE, ALDRING OG AKTIV OMSORG.**8.1 EMNE 1: FELLES GRUNNLAG FOR FAGSKOLEUTDANNINGENE I HELSE- OG OPPVEKSTFAGENE**

Innhold	Dette emne setter en retning for studiet, gir innføring og trening på sentrale verktøy, og danner en basis for felles holdninger og ferdigheter. Fag- og emneområder i emne 1 videreføres i det enkelte fagspesifikke emne.
Omfang	9 uker (18 uker på deltid)
Læringsmåter	Arbeid i grupper, veiledning, intervju, PBL, IKT, prosjektarbeid, rollespill, framlegg, forelesninger og selvstudium med nettstøtte.
Læringsutbytte for emnet	Kunnskap Studenten • har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med brukere, pårørende og kolleger • har innsikt i relevante lover og forskrifter innen helse- og omsorgssektoren som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå • har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og sosialpolitiske føringer • har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, familien og sosialt nettverk • har kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer i studiet Ferdigheter Studenten • kan anvende kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- og omsorgssektoren • kan anvende kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former til å samhandle profesjonelt med brukere, pårørende og kollegaer • kan anvende kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere brukeren slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring • kan kartlegge aktuelle brukersituasjoner og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kolleger og medstudenter • kan anvende aktuelt lovverk og forskrifter for helse- og omsorgssektoren i egen yrkesutøvelse • kan finne fagstoff og anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet Generell kompetanse Studenten • har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen • ser betydningen av å reflektere over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig og etisk

	• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere, pårørende og kollegaer • kan kommunisere og samhandle med brukere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med prinsipper om brukermedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet • kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet • kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kolleger • har forståelse for betydningen sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse
Sentrale tema	Arbeidsformer og metoder i studiet • Læring • Studieteknikk • Prosjekt- og utviklingsarbeid • Teori og erfaringsbasert kunnskapsbygging • Refleksjon • Informasjonsteknologi • PBL-metode • Litteraturstudier • Kompetansetrekanten Helse- og sosialfagene i samfunnet • Helse- og sosialfagenes utvikling • Teorier og begreper innen helse- og sosialfagene • Verdier og normer i samfunnet og i helse- og sosialfagene Etikk • Menneskesyn • Livssyn og verdier • Menneskerettighetene • Etikk og moral, verdier og prinsipper, etiske dilemmaer • Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller • Samfunnsmessige perspektiv og utfordringer i forhold til verdier og normer • Yrkesetikk • Brukermedvirkning • Makt, tvang og kontroll Kommunikasjon og samhandling • Kommunikasjonsteori • Kommunikasjon i et helperperspektiv • Konflikthåndtering • Tverrkulturell samhandling • Samhandling i grupper og i organisasjoner • Relasjonskompetanse • Veiledning Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk • Samfunnets og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer • Folkehelse • Hverdagsmestring • Lovverket som regulerer helse- og sosialsektoren • Helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå • Offentlig og privat ansvar og omsorg

	• Profesjonalisering i helse- og sosialsektoren • Økonomi og finansiering • Kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling • Omsorgsforskning <i>Sosiologi og psykologi</i> • Familien som sosial og kulturell institusjon • Helse og sosial ulikhet • Roller, makt og avmakt • Utviklingsteorier • Emosjoner, behov og motivasjon • Kriser og forsvarsmekanismer • Gruppepsykologi og nettverksteori
Arbeidskrav	Gjennomføre to gruppearbeid; 1) Utvikle en gruppeavtale 2) Ta i bruk PBL-metode med utgangspunkt i en situasjonsbeskrivelse. Skrive en individuell egenrefleksjon der studenten viser sin egen forståelse av kompetansetrekanten og sitt utgangspunkt for studiet. Kan videreutvikles.
Vurderingsform	Gruppeavtale: godkjent/ ikke godkjent. Obligatorisk gruppeoppgave vurderes med bestått/ikke bestått Individuell egenrefleksjon vurderes med hel karakter (A-F) Emnekarakter settes etter alle arbeidskrav i emnet er fullført og bestått.

8.2 EMNE 2: HELSEFREMMENDE OG SYKDOMSFØREBYGGENDE ARBEID

Innhold	Emne belyser ulike forståelsesmodeller innen gerontologi og geriatrike lidelser, og hvordan disse lidelser forstås i et samfunnsperspektiv. Forebyggende og helsefremmende arbeid i ulike livsfaser. Samt fokus på forutsetning for veiledning og på studentens egen rolle og evne i slike sammenhenger.
Omfang	5 uker (10 uker deltid)
Læringsmåter	Ulike former for arbeid i grupper, veiledning, prosjektarbeid, intervju, PBL, IKT, framlegg, forelesninger og selvstudium med nettstøtte.
Læringsutbytte for emnet	Kunnskap Studenten • har kunnskap om aldringsteorier, og om aldring i et fysisk, psykisk, sosialt og kulturelt perspektiv • har kunnskap om eldre menneskers situasjon i dagens samfunn og om hva den eldre selv, helsepersonell og samfunnet kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom • har kunnskap om funksjonsnedsettelse, funksjonshemning, habilitering og rehabilitering hos eldre • har kunnskap om mestring og mestringsstrategier hos eldre • har kunnskap om kartleggingsverktøy som brukes for å vurdere funksjonsevne og ADL-ferdigheter hos eldre, og risiko for ulykker i eldres bomiljø • har innsikt i nasjonale anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet • kan oppdatere sin kunnskap om hjelpemidler og tilpasning av omgivelser slik at eldre kan oppleve mestring og selvstendighet ved funksjonsnedsettelse og tap av ferdigheter • forstår at eldre er en ressurs, og at helsefremmende og forebyggende arbeid blant eldre bidrar til verdiskapning i samfunnet Ferdigheter Studenten • kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres • kan kartlegge og identifisere den eldres ressurser og behov for tiltak, knyttet til ernæring, tannhelse, funksjonsnivå og sikkerhet i hjemmet Generell kompetanse Studenten • kan samarbeide med den eldre og de pårørende på en måte som ivaretar brukermedvirkning og mestring, og som møter den eldres behov for meningsfull aktivitet
Sentrale tema	Helse og aldring • Det friske, eldre mennesket • Aldring og aldringsteorier • Livskvalitet • Eldre menneskers opplevelse av funksjonsnedsettelse • Eldre som pårørende • Mestring og mestringsstrategier • Aktivitet • Ensomhet og isolasjon • Søvnpåvirkninger

	• Bruk og misbruk av legemidler • Overgrep og vold • Sorg og sorgreaksjoner • Krise og tapsreaksjoner • Traume og traumebevisstomsorg <i>Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid</i> • Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid • Empowerment • Aktiv omsorg • Ernæring • Tannhelse • Fysisk aktivitet og trening • Intellektuell og mental aktivitet • Åndelig og eksistensielle behov • Sosialt nettverk og nettverksarbeid • Bolig og boformer • Kultur og kreativ omsorg • Forebyggende arbeid mot brann, fall og bruddskader • Helse i plan og universell utforming • Velferdsteknologi <i>Rehabilitering</i> • Funksjonsnedsettelse, fysisk, psykisk og sosialt • Rehabilitering, habilitering og hverdagsrehabilitering • Universell utforming og tilpassing • Motivasjonsteori • Undervisning, veiledning og rådgivning, individuelt og i grupper • Trening for å gjenvinne ferdigheter • Tekniske hjelpemidler • Nye arbeidsmønstre, alternative framgangsmåter og arbeidsteknikker • Tilrettelegging av omgivelsene i hjem, nærmiljø. • Likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper • Bruker- og interesseorganisasjoner
Arbeidskrav	• Individuelt arbeid ut fra gitte tema knyttet til emnets innhold. Kan videreutvikles. • Obligatorisk PBL-gruppearbeid knyttet til emnets innhold.
Vurderingsform	Obligatorisk gruppeoppgave vurderes med bestått/ikke bestått. Individuell egenrefleksjon vurderes med hel karakter (A-F) Emnekarakter settes etter alle arbeidskrav i emnet er fullført og bestått.

8.3 EMNE 3: BEHANDLING, PLEIE OG OMSORG VED SYKDOM, SKADER OG FUNKSJONSNEDESETTELSE

Innhold	Emnet belyser særtrekk ved geriatrike lidelser, hvordan de arter seg og oppleves av den enkelte og omverden. Kandidatene får også en innføring i legemiddelhåndtering.
Omfang	10 uker (20 uker deltid)
Læringsmåter	Ulike former for arbeid i grupper, veiledning, prosjektarbeid, intervju, PBL, IKT, framføring, forelesninger og selvstudium med nettstøtte.
Læringsutbytte for emnet	Kunnskap Studenten • har kunnskap om den geriatrike pasienten, polyfarmasi og om hvordan sykdom og funksjonssvikt kan opptre annerledes og mer komplekst hos eldre enn hos yngre mennesker • har kunnskap om aldersrelaterte sykdommer: diagnostikk, behandling, sykepleie, rehabilitering og lindrende omsorg • har kunnskap om demens, psykiske lidelser hos eldre og personsentrert omsorg • har innsikt i nasjonale planer, retningslinjer og anbefalinger knyttet til aldersrelaterte sykdommer og skader • har kunnskap om faglige verktøy for kartlegging av sykdom, skade og funksjonsnedsettelse hos eldre • kan oppdatere sin kunnskap om behandling, sykepleie, rehabilitering og lindrende omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelser hos eldre Ferdigheter Studenten • kan anvende kunnskap om den geriatrike pasienten, og om sykdom, skader og funksjonsnedsettelser hos eldre, i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar den eldres behov for aktivitet, pleie og omsorg • kan kartlegge og rapportere tilstand og funksjonsnivå hos eldre ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan kartlegge utfordrende atferd, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for tilrettelegging og tiltaksskapende tiltak • kan kartlegge situasjoner hos pasienter i livets slutfase, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan anvende kommunikasjonsformer og –teknikker for å oppnå tillit, brukermedvirkning og å unngå krenkelser og overgrep Generell kompetanse Studenten • kan utføre sitt arbeid i tråd med yrkesetiske retningslinjer og pasient- og brukerrettighetsloven, og kan ivareta brukerens integritet og faglig forsvarlighet i yrkesutøvelsen • kan utføre behandling, rehabilitering og lindrende omsorg til eldre pasienter med kroniske og progredierende sykdommer • kan utføre behandling, rehabilitering og lindrende omsorg til eldre pasienter med akutte sykdommer og skader • kan utføre behandling, rehabilitering og omsorg til eldre personer med sansesvikt og/eller andre funksjonsnedsettelser

	kan utføre miljøbehandlingstiltak som ivaretar personsentrert omsorg for personer med demens og/eller psykiske lidelser
Sentrale tema	<i>Den geriatriske pasienten</i> - Sammenheng mellom aldersforandringer, sykdom og funksjon - Skrøpelige eldre - Multisykdom og sammensatte behov - Geriatrisk utredning <i>Somatiske sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre</i> - Sansesvikt - Observasjoner og sykepleie til akutt syke gamle - Akutte sykdommer, funksjonssvikt og skader, diagnostikk, behandlingsprinsipper - Sykepleie til akutt syke, eldre pasienter - Progresierende og kroniske sykdommer, diagnostikk og behandlingsprinsipper - Sykepleie til eldre pasienter med progresierende og kroniske sykdommer - Medikamenter og medikamenthåndtering; observasjoner og bivirkninger. - Sykdom og konsekvenser for personlig hygiene, munnhelse, ernæring, bevegelse og aktivitet, eliminasjon, respirasjon og sirkulasjon - Smerter og smertelindring - Omsorg ved livets slutt <i>Forvirringstilstand (delirium)</i> - Delirium - diagnostikk og årsaker - Forebygging, tiltak og begrensning av delirium <i>Demens</i> - Biologiske, psykologiske og miljømessige aspekter ved demens, utredning og diagnostikk - Personsentrert omsorg - Kommunikasjon og samhandling - Miljøbehandling- fysiske rammer og tilrettelegging, psykososialt miljø, metoder og aktiviteter - Forståelse av utfordrende atferd - Bruk av tvang, etiske og juridiske retningslinjer, utfordringer og dilemmaer - Samarbeid med pårørende <i>Psykiske lidelser hos eldre</i> - Psykiske lidelser, utredning og diagnostikk - Medikamentell og ikke-medikamentell behandling - Kommunikasjon og samhandling - Miljøbehandling- psykososialt miljø, metoder og aktiviteter - Bruk av tvang, etiske og juridiske retningslinjer, utfordringer og dilemmaer - Selv mord - Rusmisbruk
Arbeidskrav	Obligatorisk PBL-gruppearbeid knyttet til emnets innhold. Individuell egenrefleksjon knyttet til emnets innhold
Vurderingsform	Obligatorisk gruppeoppgave vurderes med bestått/ikke bestått Individuell egenrefleksjon vurderes med hel karakter (A-F). Emnekarakter settes etter alle arbeidskrav i emnet er fullført og bestått.

8.4 EMNE 4: ORGANISERING, SYSTEM OG LEDELSE

Innhold	Peker på eldres rettigheter, behov for individuell tilpasning og for koordinering. I emnet jobber man spesielt med pasientens nettverk og faglig nettverk.
Omfang	5 uker (10 uker deltid)
Læringsmåter	Arbeid i grupper, veiledning, rollespill, prosjektarbeid, intervju, PBL, IKT, framføring forelesninger og selvstudium med nettstøtte.
Læringsutbytte	Etter endt emne skal studenten ha kunnskap om lovverk relatert til eldreomsorg samt hvordan eldreomsorgen er organisert. Studenten skal utvikle holdninger, kunnskaper og ferdigheter innen etikk og kommunikasjon, slik at de kan ivareta brukere og pårørende samt delta i et tverrfaglig samarbeid.
Læringsutbytte for emnet	Kunnskap Studenten • har innsikt i pasientforløp og kunnskap om aktørenes roller og ansvar • har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid, om saksbehandling og om koordinering av helsetjenester • har kunnskap om ledelse, medarbeiderskap og organisasjonskultur i virksomheter i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om familieomsorg og frivillig arbeid • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper • har innsikt i kunnskapsbasert praksis og kjennskap til omsorgsforskning • har kunnskap om utviklingsarbeid og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • forstår at en velfungerende helsetjeneste bidrar til verdiskapning i samfunnet Ferdigheter Studenten • kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede brukere og pårørende • kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur for å bidra til et godt arbeidsmiljø • kan anvende metoder eller verktøy for etisk refleksjon i samarbeid med kollegaer • kan kartlegge observasjoner, bruke IKT i dokumentasjon og rapportering i helse- og omsorgssektoren • kan anvende velferdsteknologi i utviklingsarbeid • kan anvende relasjonskompetansen i samarbeid med familie og nettverk Generell kompetanse Studenten • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeid om tjenestetilbud i helse- og omsorgssektoren • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon
Sentrale tema	Aktører i pasientforløpet • Familieomsorg • Kommunale helse- og omsorgstjenester • Spesialisthelsetjenester • Andre aktuelle tjenester

	• Frivillig arbeid Organisering og samhandling i pasientforløpet • Organisering og ledelse • Samhandling og koordinering av tjenestetilbudene • LEON- prinsippet • Samarbeid med familie og frivillige aktører • Tverrfaglig- og flerfaglig samarbeid Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy • Yrkesrolle og identitet • Kunnskapsbasert praksis • Arbeidskultur, kreativitet og endringskompetanse • Utviklingsarbeid • Kultur mangfold og yrkesutøvelse • Individuell plan • E-helse • Dokumentasjon og IKT • Velferdsteknologi • Saksbehandling Kommunikasjon og veiledning • Relasjonskompetanse • Kommunikasjons- og veiledningskompetanse • Grunnleggende pedagogiske prinsipper
Arbeidskrav	Obligatorisk PBL-gruppearbeid knyttet til emnets innhold. Individuell egenrefleksjon knyttet til emnets innhold
Vurderingsform	Obligatorisk gruppeoppgave vurderes med bestått/ikke bestått Individuell egenrefleksjon vurderes med hel karakter (A-F). Emnekarakter settes etter alle arbeidskrav i emnet er fullført og bestått.

8.5 EMNE 5: FORDYPNINGSARBEID/HOVEDPROSJEKT

Innhold	Studenten skal gjennomføre et obligatorisk fordypningsarbeid, kalt hovedprosjektet. Dette arbeidet skal være praksisrettet og knyttet til et eller flere temaer i utdanningen. Studenten skal gjennom hovedprosjektet vise refleksjon og bruke teori og erfaringer fra praksis. Hovedprosjektet gjennomføres individuelt. Det kan også gjennomføres i gruppe. Egne retningslinjer for fordypning skal følges (vedlegg 4).
Varighet	9 uker (18 uker deltid)
Læringsmåter	Arbeide i gruppe og individuelt med veiledning, forelesninger, selvstudium, arbeid med egen fordypningsoppgave og nettstøtte. Samarbeid med eksterne ressurspersoner.
Læringsutbytte for emnet	Kunnskap Studenten • har innsikt i kunnskapsbasert praksis • har kunnskap om utviklingsarbeid og kan oppdatere sin kunnskap om nasjonale planer, utviklingsprosjekter og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • kan oppdatere sin kunnskap om faglige og etiske problemstillinger knyttet til arbeid med eldre Ferdigheter Studenten • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for en valgt problemstilling knyttet til arbeid med eldre • kan anvende kunnskap til å belyse, vurdere og reflektere over en valgt problemstilling knyttet til arbeid med eldre • kan, innenfor eget ansvars- og arbeidsområde, planlegge, iverksette og evaluere tiltak og aktiviteter for eldre Generell kompetanse Studenten • har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helse- og omsorgstjenesten • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, den eldre brukerens integritet, og faglig forsvarlighet ivaretas • kan gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen, bidra til å bedre kvaliteten på arbeidsplassens tjenestetilbud
Sentrale tema	Selvvalgt fordypningstema
Arbeidskrav	Fordypningsoppgaven skal være praksisrelatert og sette søkelys på egen klinisk atferd i møte med pasient/bruker. • Utarbeide og levere inn en skriftlig fordypningsoppgave individuelt eller i gruppe. • Utarbeide litteraturliste med selvvalgt pensum på 300 sider knyttet til fordypningsarbeidet
Vurderingsform	Fordypningsoppgaven inngår som en del av avsluttende eksamen og vurderes med hel karakter. Studenten må ha oppnådd karakteren E eller bedre for å få avlegge muntlig eksamen. Karakter på den skriftlige fordypningsoppgaven utgjør emnekarakteren.
Litteratur	Obligatorisk- og selvvalgt litteratur

8.6 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av utdanningen, den skal vare i 10 uker à 30 timer, totalt 300 timer. Praksis gjennomføres hovedsakelig i tredje semester parallelt med teoriundervisningen i emne 3-4. Tilbyder er ansvarlig for å godkjenne praksisplass i samarbeid med student, og godkjenne praksisveiledere. Det kan velges mellom to ulike former for praksis. I tillegg kan 2 av 10 uker praksis velges som observasjonspraksis.

1. *Praksisutplassering* på arbeidsplasser som tilbyr helse- og omsorgstjenester til eldre personer innen fagfeltet. Denne praksisformen anbefales for studenter som ikke har sitt daglige arbeid innen fagfeltet og trenger praktisk erfaring fra slike arbeidsplasser.

2. *Praksis gjennomført som prosjektarbeid på egen arbeidsplass* er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Studentene må i praksisperioden gjøre et utviklingsarbeid knyttet til fagutvikling/miljøarbeid i praksisfeltet etter bestemte retningslinjer. Praksis blir et felles ansvar for arbeidstaker og arbeidsgiver, og denne formen for praksis krever at studenten får tid til utviklingsarbeid og veiledning. Studentene får synliggjort sin kompetanse innenfor egen organisasjon.

Innhold	Praksis/prosjektarbeidet avvikles i enheter som behandler eldre. For å kunne avlegge eksamen må praksis og arbeidskrav være godkjent. Fokus for praksis skal være å utvikle kompetanse innen studentens studieretning. Gjennom praksis skal studenten oppnå et læringsutbytte som gjenspeiler innholdet i emnene. Praksisstudiet danner grunnlaget for fordypningsarbeidet/hovedprosjektet.
Varighet	10 uker praksis med gjennomsnittlig 30 timer pr uke. Totalt 300 timer.
Praksisform	1. Praksisutplassering 2. Praksis gjennomført som prosjektarbeid på egen arbeidsplass
Læringsutbytte	Før praksis skal studenten formulere ønsket læringsutbytte av praksis (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse). Læringsutbytte for praksis skal være godkjent før praksisperioden starter. For de studentene som skal gjennomføre prosjekt, må prosjektbeskrivelse også være godkjent. Etske hensyn må ivaretas. Læringsutbytte og prosjektbeskrivelse skal benyttes som et aktivt redskap gjennom praksis og være styrende for den kontinuerlige vurderingen. Hensikten med å beskrive læringsutbytte og prosjektbeskrivelse er å klargjøre hvordan praksisstudiene skal gjennomføres og vurderes, samt være et utgangspunkt for studentens selvevaluering
Læringsutbytte	Kunnskaper Studenten • har kunnskap om hva som kjennetegner den geriatrike pasienten og om hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos eldre • har kunnskap om organisering av eldreomsorgen og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og har kunnskap om utviklingsarbeid og kan oppdatere sin kunnskap om utviklingsprosjekter i helse- og omsorgssektoren Ferdigheter Studenten • kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres

	• kan anvende kunnskap om den geriatrike pasienten til å delta i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar brukerens behov for pleie og omsorg • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med brukere, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper • kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos eldre brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger i praksis Generell kompetanse Studenten • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar brukermedvirkning, den eldre brukerens integritet, og faglig forsvarlighet i praksis • kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter den eldre brukerens individuelle behov • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til eldre brukere • kan utvikle konkrete miljøtiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet på arbeidsplassen • kan utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen
Veiledning	Veiledning ivaretas av veileder på praksissted og faglærer (Se vedlegg 1 praksisveileder)
Arbeidskrav	10 uker praksis med gjennomsnittlig 30 timer. Totalt timetall 300. • Utforme egne læringsutbytter for praksis, evt. prosjektbeskrivelse. • Selvevaluering av læringsutbytte gjennom praksis • Loggføring i praksis • Skriftlig arbeidskrav som viser refleksjon over et tema/hendelse i praksis eller gjennomført prosjekt, og som danner grunnlag for individuell innlevering emne 4.
Vurderingsform	Praksisvurderingen har tre hovedelementer; • Studentens selvevaluering av læringsutbytte, dokumentert i logg • Praksisstedets og lærers vurdering av studentens egnethet i møte med den gamle • Praksisstedets og lærers vurdering av studentens personlige og faglige utvikling, vurdert på bakgrunn av studentens læringsutbytte for praksis. Disse elementene skal gjennomføres som en midt- og sluttevaluering Praksis/praksisprosjekt vurderes til bestått/ikke bestått. Skriftlige arbeidskrav vurderes til godkjent/ikke godkjent. Veiledning på egen yrkesutøvelse vil bli gitt underveis.

9.0 LITTERATUR

I bruken av problembasert læring inngår det at studenten har en aktiv rolle i å oppsøke litteratur og andre ressurser. For studenter som ønsker å gå ut over obligatorisk litteratur, er det utarbeidet en oversikt over anbefalt litteratur.

9.1 Obligatorisk litteratur

Forfatter	Tittel	ISBN-nummer	Emne
Andersen, Erling S, Schwencke, Eva.	<i>Prosjektarbeid. En veiledning for studenter.</i> Vigmostad & Bjørke AS. 2020	ISBN: 9788245033731	Emne 1,4
Bie, Kristin	<i>Refleksjonshåndboken,</i> Universitetsforlaget 2010	ISBN: 9788215017280	Emne 1,2,3,4
Dalland, Olav.	<i>Metode og oppgaveskriving for studenter,</i> Gyldendal Akademisk. 2020	ISBN: 9788205543089	Emne 1,2,3,4
Disch, Per Gunnar, Lorentzen, Gro,	Midtsundstad, Anders (red.) <i>Aktiv omsorg Samspill mellom kultur, aktiviteter, helse og trivsel.</i> Fagbokforlaget. 2017	ISBN: 9788245018790	Emne 1,2,3,4
Eide, Hilde, Eide, Tom.	<i>Kommunikasjon i relasjoner, samhandling, konfliktløsning, etikk,</i> Gyldendal norsk forlag. 2017 (3. utgave)	ISBN: 9788205500563	Emne 1,2,3,4
Grasaas, Kari Krûger, Sjursen, Marit og Stordalen, Jørn	<i>Fag, etikk og kommunikasjon</i> Cappelen Damm akademisk, 2019	ISBN: 9788202616625	Emne 1,2,3,4
Helgesen, Leif, Grasaas, Kari, Krûger, Sjursen, Marit. Cappelen Damm AS. 2016	<i>Psykologi og sosiologi for fagskoleutdanningene.</i>	ISBN: 9788202421342	Emne 1,2,3,4
Kirkevold, Marit, Brodtkorb, Kari, Ranhoff, Anette Hylen.	<i>Geriatrisk sykepleie. God omsorg til den gamle pasienten.</i> Gyldendal akademisk. 2020	ISBN: 9788205531116	Emne 2,3,4
Molven, Olav.	<i>Sykepleie og jus.</i> Gyldendal juridisk. 5. utg. 2019	ISBN: 9788205524897	Emne 1,2,3,4
Rokstad, Anne Marie, Smebye, Kari Liserud.	<i>Personer med demens: Møte og samhandling.</i> Akribe. 2020	ISBN: 9788202591076	Emne 3
Skau, Greta Marie.	<i>Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker.</i> Cappelen akademiske forlag. 5. utg. 2017	ISBN: 9788202547721	Emne 1,2,3,4

Skre, Ingunn	<i>Traumer bleker ikke alltid med årene</i> , Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 46, nummer 2, 2009, side 194-195 https://psykologtidsskriftet.no/kronikk/2009/02/traumer-blekner-ikke-alltid-med-arene		Emne 2
Tveiten, Sissel	<i>Veiledning, mer enn ord</i> . Fagbokforlaget. 4. utg. 2019	ISBN: 9788245028515	Emne 1,2,3,4
Tuntland, Hanne, Ness, Ness, Nils Erik (red.)	<i>Hverdagsrehabilitering</i> . Gyldendal akademisk. 2014.	ISBN: 9788205458864	Emne 2,3
Forskrift om individuell plan www.lovdata.no	Lov om Kommunal helse- og omsorgstjeneste Pasient og brukerrettighetsloven Helsepersonell-loven Morgendagens omsorg st. meld: 29	Samhandlingsreformen Folkehelseloven Spesialisthelsetjenesteloven	Emne 1,2,3,4
www.krisesenteret.no	Krisesentersekretariatet. Vold mot eldre.		Emne 2

9.2 TILLEGSLITTERATUR

Forfatter	Tittel	ISBN-nummer	Emne
Aldring og Helse, Tretteteig, Signe	<i>Psykiske sykdommer hos eldre</i> <i>Lærebok for helse- og omsorgspersonell</i>	ISBN: 978-82-8061-386-8	Emne 3
Barca, Maria Lage, Engedal, Knut, Johannessen, Aud.	<i>Yngre personer med demens</i> . Aldring og helse. 2017	ISBN: 9788280613240	Emne 3
Daatland, Svein Olav, Solem, Per-Erik.	<i>Aldring og samfunn, en innføring i sosialgerontologi</i> . Fagbokforlaget. 2. utg. 2011	ISBN: 9788245010022	Emne 2,4
Eide, Tom, Aadland, Einar	<i>Etikkhåndboka for kommunenes helse- og omsorgstjenester</i> . Kommuneforlaget. 2008 http://hdl.handle.net/11250/99117		Emne 1,2,3,4
Engedal, Knut	<i>Alderspsykiatri</i> . Aldring og helse Akademisk, 2019	ISBN: 9788280613851	Emne 3

Engedal, Knut, Haugen, Per-Kristian (red).	<i>Demens. Sykdommer, diagnostikk og behandling.</i> Aldring og helse. 2018	ISBN: 9788280613394	Emne 3
Falk, Bent.	<i>Å være der du er. Oppmerksomhet, grenser og kontakt i den hjelpende samtalen.</i> Fagbokforlaget. 2016	ISBN: 9788245020533	Emne 1,2,3,4
Gratland Weronica, Nergård Annifrid.	<i>Også hjelperne kan bli traumatisert.</i> Sykepleien 2017 (Publisert 03.11.17. Oppdatert 16.04.2018) https://sykepleien.no/forskning/2017/10/ooga-hjelperne-kan-bli-traumatisert		Emne 1,2,4
Hansen, Åse-Marion, Lingås, Lars Gunnar.	<i>Etikk og kommunikasjon,</i> Damms forlag, 2005	ISBN: 9788204085146	Emne 1,2,3,4
Heap, Ken.	<i>Samtalen i eldreomsorgen. Kommunikasjon, minner, kriser, sorg.</i> Kommuneforlaget. 2012	ISBN: 9788244620376	Emne 1,2,3,4
Helsedirektoratet.	<i>Kosthåndboken – Veileder i ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten.</i> 2016 https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/kosthandboken-veileder-i-ernæringsarbeid-i-helse-og-omsorgstjenesten	IS-nummer: IS-1972	Emne 2,3
Hjort, Peter F.	<i>Alderdom, helse, omsorg og kultur.</i> Universitetsforlaget. 2010	ISBN: 9788215015552	Emne 2,3,4
Isdal, Per	<i>Smittet av vold. Om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelperyrkene.</i> Fagbokforlaget. 2017.	ISBN: 9788245022025	Emne 1,4
Jakobsen, Rita.	<i>Ikke alle vil spille bingo: om teori og praksis i demensomsorgen på sykehjem.</i> Fagbokforlaget. 2007	ISBN: 9788245003277	Emne 3
Lillevik, Ole Greger, Øien, Lisa.	<i>Miljøterapeutisk arbeid i møte med vold og aggresjon.</i> Gyldendal. 2014.	ISBN: 9788205463936	Emne 2,3,4
Lingås, Lars Gunnar og Herheim, Åsta.	<i>Kommunikasjon og samarbeid – utvikling av relasjonskompetanse.</i> Damm. 2008	ISBN: 9788204096661	Emne 1,2,3,4
Solheim, Kirsti.	<i>Demensguide.</i> Universitetsforlaget. 3. utgave, 2015	ISBN: 9788215019833	Emne 3
Wyller, Torgeir Bruun.	<i>Geriatri. En medisinsk lærebok.</i> Gyldendal Akademisk. 2015	ISBN: 9788205484610	Emne 2,3,4

10.0 VEDLEGG**10.1 PRAKSISVEILEDER**

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

Fagskolen i Nord*Høyere yrkesfaglig utdanning***VIDEREUTDANNING I HELSE, ALDRING OG AKTIV OMSORG****INFORMASJON OM PRAKSIS**

FOR

STUDENT PRAKSISVEILEDER

FAGLÆRER

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
Side : 34 av 54		

10.1.1 INFORMASJON OM UTDANNINGEN

Studieplan for fagskoleutdanning i Helse, aldring og aktiv omsorg, er utviklet med sikte på å gi helse- og sosialpersonell med videregående opplæring, mulighet til en videreutdanning. Det kan styrke deres kompetanse i møte med nye og utvidede arbeidsoppgaver i helsevesenet og sosialsektoren. Studieplanen bygger på *Nasjonal plan for Helse, aldring og aktiv omsorg*, godkjent av NUFHO (nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag) 4. februar 2011.

Fagskoleutdanning er et selvstendig utdanningsnivå som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningen skal være yrkesrettet i den forstand at den skal gi grunnlag for å gå direkte ut i arbeid (St.meld. nr. 13 (2011-2012)).

Hovedmålsettingen for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag er:

- Utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk standard som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere og brukere.

Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse- og oppvekstsektoren. Dagens og morgendagens utfordringer, både i samfunnet generelt og innen helse- og oppvekstsektoren spesielt, innebærer behov for nytenkning innen utdanningene. Fagskoleutdanningene er derfor tverrfaglige, med fokus på samhandling, forebyggende og helsefremmende arbeid i et brukerperspektiv.

Hovedfokus i utdanningen:

Helse, aldring og aktiv omsorg omfatter forebyggende arbeid og helsefremmende, behandling og rehabilitering i forhold til gruppen eldre. Helse- og oppvekstfaglig yrkesutøvelse er basert på en kombinasjon av praktiske erfaringer fra arbeid med mennesker og nyere relevant kunnskap om faget. Det er viktig for oss å skape en praksisnær utdanning og være praksisrelatert i innhold og arbeidsmetoder.

Utdanningen deles inn i 3 ulike kompetanseområder:

- Kunnskap: Om felles kunnskapsgrunnlag og referanseramme, verdier og lovverk
- Ferdigheter: Kan anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg.
- Generell kompetanse: Har høy yrkesetisk forståelse for pasient/bruker og fagfeltet innen eldreomsorg.

Kompetansetrekanten brukes som modell for å tydeliggjøre de tre kompetanseområdene.

Veiledning i praksis er en forutsetning for læringsutbytte av praksis. Målet med veiledning og selvrefleksjon er å bevisstgjøre studenten på egen faglig utvikling og kompetanse i arbeidet med eldre mennesker.

I kravspesifikasjonen stilles det krav om at veiledere i hovedsak skal ha helsefaglig utdanning som sykepleier, vernepleier eller helsefagarbeider/miljøarbeider med videreutdanning eller lang praktisk erfaring innen fagfeltet. Kompetanse innen veiledning er en fordel.

Studiet er delt inn i emner, og læringsutbytte av praksis må gjenspeile innholdet i de øvrige emnene. I løpet av praksisperioden må studenten få utstrakt mulighet til å delta i tverrfaglig arbeid, dette for å styrke helhetlig forståelse og tilnærming i forhold til eldre mennesker.

Relasjonskompetanse er et sentralt begrep i utdanningen og gjennom en lengre praksisperiode vil studenten få mulighet til å trene seg i å arbeide i en relasjon med pasient/bruker og pårørende på en slik måte at de kjenner seg møtt og forstått.

Praksis vurderes til bestått/ikke bestått

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
Side : 35 av 54		

10.1.2 ANSVAR I PRAKSIS

10.1.2.1 Studentens ansvar

Fokus for praksis skal være å utvikle erfaringsbasert kunnskap innen studentens studieretning. Relevante læringsemner kan være:

- miljøarbeid
- arbeid i relasjoner
- arbeid som omsorgsutøver i vid forstand
- tverrfaglig samarbeid

Praksisstudiene danner blant annet grunnlaget for arbeidet med fordypningsoppgaven.

Læringsutbytte av praksis:

Før praksisperioden tar til, skal studenten formulere læringsutbytte av praksis. Læringsutbyttet skal være konkret av både faglig og personlig karakter. Det skal være utviklende for studentene. Læringsutbytte må være realistisk i den forstand at det vil være mulig å nå det med de midler og den tid som er til rådighet. Formuleringene skal være resultatbeskrivende slik at det er mulig å vurdere om resultatene er oppnådd eller ikke. Beskrivelse av læringsutbytte benyttes som et aktivt redskap gjennom praksis og skal være styrende for den kontinuerlige evalueringen. Det kan revurderes underveis i samarbeid med praksisveileder og fagveileder. Hensikten med beskrivelse av læringsutbytte er å klargjøre hvordan praksisstudiene skal gjennomføres og evalueres. Det skal godkjennes før praksisperioden starter.

I forkant av prosjekt på egen arbeidsplass skal studenten ha utarbeidet eget prosjektmål, arbeidsplan og tidsplan for prosjektet som skal godkjennes av faglærer og praksisveileder.

Selvevaluering:

I løpet av praksisstudiene benytter studenten skriftlig selvevaluering som en metode til bevisstgjøring av handlinger og en vurdering av det etiske, faglige og praktiske grunnlaget for disse. Evalueringen tar utgangspunkt i studentens beskrivelse av læringsutbytte av praksis. Beskrivelsene hentes fra samhandlingssituasjoner og skal ta utgangspunkt både i positive og negative erfaringer. Selvevalueringen brukes i samtaler med praksissted og faglærer (midt- og sluttevaluering).

10.1.2.2 Praksisstedets ansvar

Studenten blir orientert om praksisstedets

- Målsetting
 - Arbeidsoppgaver
 - Taushetsplikt
 - Døgnrytme
 - Rapportsystem
 - Pasienter/brukere/beboere
 - Branninstruksjon/sikkerhetsrutiner
 - Ulike personalgrupper
- Studenten får teoretisk og praktisk veiledning i forbindelse med de oppgaver han/hun utfører
 - Studenten får trening i de vanligste oppgaver innenfor sitt framtidige funksjonsnivå.
 - Studenten blir vurdert underveis og til slutt.
 - Studenten inngår ikke i avdelingens faste personale.
 - Student og praksisveileder har begge ansvar for å ta opp uoverensstemmelser direkte og på et tidlig stadium.

10.1.2.3 Faglærers ansvar:

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
		Side : 36 av 54

- Faglærer er skolens representant og er kontaktleddet mellom praksisplassen og skolen.
- Faglærer skal godkjenne studentens turnusplan.
- Faglærer skal i samarbeid med praksisveileder hjelpe studenten å nyttiggjøre seg teorien fra pensumbøkene i praktisk arbeid, det vil si å anvende kunnskap.
- Faglærer skal i samarbeid med praksisveileder/praksisstedet gi studenten kontinuerlig tilbakemelding.
- Faglærer har det praktiske og pedagogiske ansvar for vurdering i praksis.

10.1.3 Oppfølging i praksis

I løpet av praksisperioden gjennomføres tre fellessamtaler med studenten, praksisveileder og fagveileder:

1. Oppstartsamtale – ca. 60 min.

I forbindelse med/rett etter oppstart i praksis, tar faglærer kontakt. Deltakere: Student, praksisveileder, faglærer og eventuelt avdelingsleder

Tema/ innhold: Gjennomgå praksismateriell. Gjøre avtaler om turnus, tidspunkt for midt- og sluttevaluering.

Redegjøre for uavklarte forhold.

2. Midtvurdering – ca. 60 min.

Bør gjøres i løpet av 1. halvdel av praksis, slik at studenten får tidlig tilbakemelding i forhold til videre læringsprosess.

Deltakere: Student, praksisveileder, faglærer, og eventuelt avdelingsleder

Tema/ innhold: Studentens selvevaluering. Studenten skal få tilbakemelding på hvor han/hun står faglig sett og hva han/hun bør arbeide med resten av praksisperioden.

3. Sluttvurdering – ca. 60 min. Gjennomføres en

av de siste dagene i praksis.

Deltakere: Student, praksisveileder, faglærer og eventuelt avdelingsleder

Tema/ innhold: Studentens selvevaluering. Studenten skal få tilbakemelding på hvor han/ hun står faglig sett og om han/ hun består praksis. Han/ hun kan også gi sin tilbakemelding til praksisstedet.

10.1.4 STUDIEKRAV TIL STUDENTEN I PRAKSISPERIODEN:

Logg:

Studenten skal reflektere over situasjoner og opplevelser gjennom daglig føring av logg.

Beskrivelsene hentes fra samhandlingssituasjoner og skal ta utgangspunkt både i positive og negative erfaringer.

Spørsmål til hjelp for refleksjon i loggen:

Beskriv kort en hendelse eller et hendelsesforløp. For eksempel kan det stilles følgende spørsmål:

- hvilke reaksjoner hadde jeg? (tanker, følelser, kroppsreaksjoner)
- hva skjedde umiddelbart forut for min reaksjon / hva var situasjonen?
- hva fulgte etter min reaksjon / ble noe endret?
- hvilke handlingsalternativer forelå?
- hvilke faglige og etiske begrunnelser anvendte jeg?
- hva lærte jeg av situasjonen?
- hvordan kan jeg nyttiggjøre meg dette?

Arbeidskrav:

- Utarbeide læringsutbytte for praksis
- Utarbeide prosjektbeskrivelse for praksis (kun for praksis ved eget arbeidssted)
- Forberede og gjennomføre oppstartsamtale, midtevaluering og sluttevaluering i praksis
- Arbeidskrav individuell oppgave emne 4

10.2 SKJEMA PRAKSIS

10.2.1 Læringsutbytte for praksis

Skriv ett overordnet læringsutbytte for praksisperioden, og begrunn hvorfor du ønsker å jobbe med dette:

Læringsutbyttet deles inn i teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse

TEORETISK KUNNSKAP

(Hvilken teoretisk kunnskap vil du tilegne deg for å oppnå læringsutbyttet ditt)

YRKESPESTIFIKKE FERDIGHETER

(Hvilke yrkesspesifikke ferdigheter må du tilegne deg for å oppnå læringsutbyttet ditt).

PERSONLIG KOMPETANSE

(Hvilke sider ved deg selv ønsker du å utvikle når du arbeider med dette læringsutbyttet).

Viktig.

Praksis danner grunnlag for arbeid med fordypningsoppgaven. (se Studieplan om praksis).

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
		Side : 41 av 54

10.2.2 PROSJEKT FOR PRAKSIS (kun for studenter i praksis ved eget arbeidssted)

Tema for prosjektet: Studentene skal i samarbeid med arbeidsstedet der prosjektet gjennomføres komme fram til et tema som skal godkjennes av arbeidssted og faglærer.

Læringsutbytte for praksis: Studenten skal lage 1 læringsutbytte for praksisen som viser til Kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i tråd med egen kompetansetrekant: teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Læringsutbyttet for praksis må samsvare med prosjektet (se: Praksisveileder «Studiekrav til studenten i praksisperioden»).

Studentens rolle: Det er studentene som skal planlegge, gjennomføre og evaluere prosjektet. Det er studentens ansvar å ta kontakt med faglærer hvis uventede utfordringer kommer i løpet av prosjektets varighet.

Praksisveileders rolle: Veileder på praksisstedet skal være kjent med temaet for prosjektet og med studentenes kompetansemål. Veilederen hjelper studentene til å se ulike muligheter for gjennomføring av prosjektet ut fra den kunnskapen veileder har om brukergruppen.

Fagveileders rolle: Fagveileder vurderer studentenes evne til å gjennomføre prosjektet. Fagveileder gir faglig veiledning gjennom planleggingsfasen, oppstartsfasen, gjennomføringsfasen og avslutningen av prosjektet.

Arbeidsplan: Det skal utarbeides en arbeidsplan for de ulike fasene av prosjektet med presisering av hva man ønsker å ha gjennomført til satte datoer. Arbeidsplanen skal være *godkjent 1 uke før prosjektstart*.

Prosjektlogg/refleksjonslogg: Det anbefales daglig loggføring som dokumenterer den praktiske gjennomføringen av prosjektet, og logg om egne refleksjoner knyttet til opplevelser fra praksis.

Praksisveilederen: Dokumentet «praksisveileder» er retningsgivende for utforming av kompetansemål, ansvar i praksisstudier og generell informasjon om praksis for fagskolestudenter. Praksisveilederen inneholder skjema tilknyttet praksis.

PROSJEKT:

1. Hva er et prosjekt?

“et prosjekt er aktiviteter som er avgrenset fra de aktivitetene en organisasjon/gruppe vanligvis gjennomfører, som er avgrenset i tid og som har et klart mål for hva man vil ha oppnådd når prosjektperioden er over”

- definert gjennom klare og tydelige mål
- definert med en bestemt start og sluttdato (tidsbegrenset)

Eksempel på noen typiske **styringsdokument** i et prosjekt:

- Prosjektbeskrivelse (se vedlegg)
- Mål med prosjektet
- Oversikt/beskrivelse av ressurser (hva har dere til rådighet i prosjektperioden?)
- Turnusplan/ Tidsplan

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 42 av 54	

- Prosjektlogg/refleksjonslogg
- Midtevaluering, sluttevaluering
- Program for prosjektet – aktivitetsplan/ansvarskart (hvem, hva, når hvordan?)

Utgangspunkt for et prosjekt

- 1) Det kan være et konkret problem du ønsker å løse
- 2) Det kan være nye aktiviteter du er interessert i å gjøre
- 3) Det kan være ett tema du er interessert i å utforske/fordype deg nærmere i

2. Prosjektbeskrivelsen

Prosjektbeskrivelsen er viktig for å få ideene ned på papiret.

Hva vet dere om stedet der prosjektet skal gjennomføres?

For å lage en prosjektbeskrivelse kan det være lurt å svare så godt som mulig på følgende spørsmål:

a. Hva er situasjonen i dag?

Beskriv utgangspunktet for å iverksette prosjektet.

Hvordan/hos hvem oppstod ideen?

Hvorfor er dette et viktig prosjekt som bør gjennomføres?

Er det et viktig for faget du studerer?

Har du erfaringer med liknende prosjekt?

Dersom hensikten med prosjektet er å skape noe nytt, for eksempel et nytt tema eller en ny arbeidsmetode/tilbud, så forklar det grundig:

Hva er nytt og hvorfor er det interessant?

Har du kunnskap nok om situasjonen/omgivelsene, det dere skal endre på?

Har du valgt ut de beste tiltakene og riktig framgangsmåte for å nå prosjektets mål?

Er det andre som har gjort liknende prosjekt, eller som har erfaringer fra liknende prosjekt fra andre steder?

Hvem andre kan/skal involveres i prosjektet?

b. Hva ønsker vi å oppnå med prosjektet?

Å definere tydelige mål er helt essensielt. Målet må være formulert slik at dere kan sjekke ved prosjektslutt om dere har nådd målet eller ikke.

c. Hvilke aktiviteter kan bidra til å oppnå målet?

Hvem er målgruppen for prosjektet, hvordan retter dere prosjektet mot målgruppen og hvilke aktiviteter skal dere gjøre rettet mot denne målgruppen? Hvordan skal det organiseres? Hvem gjør hva? Hva er tidsplanen for forberedelser, gjennomføring og slutføring?

d. Hva kan gå galt og hvordan skal vi møte problemer?

Her må dere tenke gjennom hva som kan bli utfordringene med prosjektet. Hva skal dere gjøre hvis dere møter på eventuelle problemer. En plan B kan være smart.

e. Spørsmål underveis i prosjektet:

- Oppnår vi målet vi har satt oss?
- Følger vi den tidsplanen vi har lagt?

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 43 av 54	

- Har vi de ressursene vi trenger (personer, tid, penger og materiell)
- Er det noe vi må gjøre annerledes?
- Hvordan fungerer samarbeidet

f. Evaluering av prosjekt:

Det er lurt å tenke evaluering helt fra begynnelsen av prosjektet. Her er spørsmålet hvordan vi skal finne ut om vi har lykket med prosjektet?

Om meg selv:

Navn: Din utdanning og yrkeserfaring: Forventninger til deg selv i praksis: Forventninger til praksissted: Utfordringer for deg i praksis:	
--	--

Læringsutbytte:

Skriv ett overordnet læringsutbytte for praksisperioden, og begrunn hvorfor du ønsker å jobbe med dette:	
--	--

Prosjektbeskrivelse:

Navn på prosjekt:	
Prosjektmål	
Bakgrunn for prosjektet	

Hva skal gjøres	
Hvordan skal det gjennomføres	
Når skal det evalueres	
Etiske hensyn	
Hvordan skal det avsluttes	

Student:

Prosjektet er godkjent av:

Dato/Faglærer-----
Dato/Praksissted/Praksisveileder

10.2.3 Midtvurderingsskjema for praksis

Studentens navn:.....

Praksissted:.....

Tidsrom:..... **Midtvurdering** (dato):..... Fravær til nå:dager.....timer

Om det er tvil om studenten har jobbet med læringsutbyttet og kan få bestått ved praksisperiodens slutt, skal studenten gis skriftlig varsel om dette snarest og senest 3 uker før praksisperiodens avslutning.

Læringsutbytte:	Studentens selvevaluering	Praksisveileders vurdering av studentens læringsutbytte:
Læringsutbytte Reflekter over kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse (Jmfr. Egen kompetansetrekant – teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse)		

Kommentar faglærer

.....

 Underskrift student underskrift praksisveileder underskrift faglærer

10.2.4 Sluttvurderingsskjema for praksis

Studentens navn:.....

Praksissted:

 Tidsrom: **Sluttvurdering** (dato): Fravær totalt: dagertimer

Læringsutbytte:	Studentens selvevaluering	Praksisveileders vurdering av studentens læringsutbytte:
Læringsutbytte: Reflekter over kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse (Jmfr. Egen kompetansetrekant – teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse)		

Resultat: (bestått / ikke bestått)

Kommentar faglærer:

 Student

 Praksisveileder

 Faglærer

10.2.5 TURNUSPLAN

Praksisuke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							

Studenten skal ha 300 timer i praksis. Praksis må om nødvendig strekkes over 10 uker (ved fulltid) da en dag pr. uke som regel er satt av til forelesninger og arbeid i studieverkstedet.

Både studenten og praksisstedet fører oversikt over evt. fravær.

Turnus skal så langt det er mulig følge praksisveileders turnus.

10.2.6 Taushetserklæring

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

Fagskolen i Nord

Høyere yrkesfaglig utdanning

TAUSHETSERKLÆRING

Fagskolestudenter som gjennomfører praksis i helsefaglige videreutdanninger ved offentlig eller privat institusjon har taushetsplikt. Dette følger av:

Lov av 10. Februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker, § 13, som lyder:

”Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om noens personlige forhold”

”Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerskap, sivilstand, yrke, bopel, arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.”

Lov av 2 juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v., §21, (jfr §3 pkt 3) som lyder:

”Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell”.

Overtredelse av disse lovbestemmelsene, samt brudd på taushetsplikt fastsatt ved gyldig instruks, er straffbart.

Undertegnede erklærer herved at jeg er blitt gjort kjent med bestemmelsene om taushetsplikt, og vil bevare taushet om det jeg gjennom min praksis som student ved Fagskolen i Nord får vite om noens private forhold.

Jeg er klar over at taushetsplikten også gjelder etter at jeg har sluttet i tjenesten. Jeg er også kjent med at overtredelser av taushetsplikten straffes etter §§ 121 og 144 i Straffeloven (1902.05.22 nr 10).

Sted.....

Dato.....

.....
Studentens underskrift

Studieplan Helse, aldring og aktiv omsorg kull 2021	Versjon.: 3.01	Dok.id.: 1.8.8.4.1.1
	Side : 1 av 54	

10.3 OBSERVASJONSPRAKSIS

INFORMASJON OM OBSERVASJONSPRAKSIS FOR STUDENT, PRAKSISVEILEDER OG FAGVEILEDER

INFORMASJON OM UTDANNINGEN

Fagskoleutdanning er et selvstendig utdanningsnivå som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningen skal være yrkesrettet i den forstand at den skal gi grunnlag for å gå direkte ut i arbeid (St.meld. nr. 13 (2011-2012)).

Studieplanen bygger på den nasjonale planen for videreutdanning i «Helse, aldring og aktiv omsorg» og «Nasjonal plan for ettårig fagskoleutdanning innen helse- og oppvekstfag, generell del» som er godkjent av Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO) 4. februar 2011. Studieplanen innlemmer også de oppdaterte læringsutbyttebeskrivelsene (LUB) i henhold til Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk (NKR) våren 2015.

Utdanningen deles inn i tre ulike kompetanseområder:

- Kunnskap: Om felles kunnskapsgrunnlag og referanseramme, verdier og lovverk
- Ferdigheter: Kan anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg.
- Generell kompetanse: Har høy yrkesetisk forståelse for pasient/bruker og fagfeltet innen rus- og psykiatri.

Kompetansetrekanten brukes som modell for å tydeliggjøre de tre kompetanseområdene. (Jmfr. egen kompetansetrekant – teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse).

Yrkesfunksjon og yrkeskompetanse

Videreutdanningen skal kvalifisere til arbeid med eldre mennesker. I dette ligger at studentene skal utvikle sin relasjons- og omsorgskompetanse og sin evne til samarbeid med brukere, pårørende og med andre yrkesgrupper. Videre omfatter kompetanseutviklingen både forebygging, behandling og rehabilitering i forhold til eldre mennesker. Fagskoleutdanning i Helse, aldring og aktiv omsorg kvalifiserer blant annet for arbeid innen:

- Kommunal helse- og omsorgstjeneste som f.eks. bo- og omsorgssentre, rehabiliteringssentre og aktivitetssentre/dagsentre/eldresentre
- Spesialisthelsetjenesten i f.eks. geriatrisk avdeling eller alderspsykiatrisk avdeling
- Tverrfaglig team, forebyggende team og i behandlingsinstitusjoner som miljøarbeidere
- Lærings og mestringssentre
- Sykehjem, hjemmetjeneste og omsorgsbolig

Observasjonspraksis:

Totalt skal praksis utgjøre minimum 25 % av samlet studietid, tilsvarende 10 uker á 30 timer. Av dette kan studenten velge å bruke 2-3 uker til en kortere observasjonspraksis.

Vurdering: Studenten skal ikke evalueres faglig i observasjonspraksis, men praksisstedet anfører om studenten har gjennomført praksis på en tilfredsstillende måte. Studenten må da ha vært til stede min. 90 % av praksistiden, vist interesse og vært aktiv observatør i avdelingens daglige aktiviteter og oppgaver.

10.3.1 Ansvar i observasjonspraksis**Studentens ansvar**

Studenten skal selv velge ett eller flere tema/fokus for observasjonspraksis, og klargjøre dette for praksisstedet og faglærer. Tema/fokus må være realistisk i den forstand at det vil være mulig å kunne gjøre relevante observasjoner med de midler og den tid som står til rådighet. Det må også stå i samsvar med studentens studieretning.

Alle praksisstudier er med på å danne grunnlag for studentens fordypningsoppgave mot slutten av utdanningen. Studenten skal derfor skrive logg i løpet av observasjonspraksis. Her kan studenten f. eks notere relevante observasjoner, nyervervet kunnskap om tilstander og diagnoser (symptomer, tiltak, behandling), samt reflektere over egne tanker, opplevelser og reaksjoner.

Praksisstedets ansvar:

Studenten skal ha en kontaktperson i avdelingen.

Studenten må få mulighet til å sette seg inn i praksisstedets

- målsetting
- arbeidsoppgaver
- taushetsplikt
- døgnrytme
- rapportsystem
- pasienter/brukere/beboere
- branninstruks/sikkerhetsrutiner
- ulike personellgrupper

Studenten inngår ikke i avdelingens faste personale.

Praksisstedet skal registrere studentens tilstedeværelse og godkjenne praksis utfra gitte kriterier, se punktet "observasjonspraksis".

Faglærers ansvar:

Faglærer er skolens representant og er kontaktleddet mellom praksisplassen og skolen.

Faglærer skal godkjenne studentens turnusplan.

Faglærer vil kontakte praksisplassen/studenten i løpet av praksisperioden.

10.3.2 TURNUSPLAN for observasjonspraksis

Praksisuke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag

Både studenten og praksisstedet fører oversikt over evt fravær.

Turnus skal så langt det er mulig følge kontaktpersonens turnus.

Vurderingsskjema for observasjonspraksis

Studentens navn:.....

Praksissted:.....

Tidsrom:.....

Fravær i perioden:.....dager.....timer

Ut fra krav om tilstedeværelse og deltakelse/interesse vurderes praksis til

..... (godkjent/ikke godkjent)

Eventuell kommentar:

.....

.....

.....

.....

Student

Kontaktperson

Faglærer

Skjemaet sendes i underskrevet stand med studenten tilbake til skolen.

10.4 FORDYPNINGSOPPGAVE**RETNINGSLINJER FOR ARBEID MED FORDYPNINGSOPPGAVE**

Fordypningsoppgaven skal være praksisrelatert og sette søkelys på egen klinisk adferd i møte med bruker/brukergruppe

Læringsutbytte:**Kunnskap**

- Innhente, bearbeide og vurdere faglitteratur og anvende teorien på en presis og helhetlig måte i det skriftlige arbeidet
- Om gjennomføring av prosjektarbeid

Ferdigheter

- Evne til å drøfte og vurdere sammenheng mellom praksis og teori
- Systematisere, utvikle og formidle erfaringsbasert kunnskap
- Forvalte sin kompetanse og bidra til faglig utvikling på egen arbeidsplass

Generell kompetanse

- Vise evne til kritisk og etisk refleksjon i arbeid med helse, aldring og aktiv omsorg
- Utviklet og er bevisst sin profesjonelle kompetanse

Den skriftlige oppgaven skal bidra til at studenten:

- Fordyper seg i et tema/problemstilling innen helse, aldring og aktiv omsorg, viser faglig innsikt og personlig kompetanse gjennom refleksjon/diskusjon
- Øker sin helhetlige forståelse i arbeidet med eldre mennesker
- Viser forståelse for viktigheten av tverrfaglig samarbeid og samhandling på tvers av etater
- Tydeliggjør viktigheten av brukermedvirkning og pårørendes rolle
- Trekker frem forebyggende og helsefremmende tiltak
- Øker sin forståelse av omsorgs-, habiliterings-, og rehabiliteringsarbeid til eldre mennesker

Veiledning:

Studenten har selv ansvar for å avtale veiledning med skolens veiledere. Hver student har krav på veiledning. Det skal leveres plan for veiledning og veiledningsgrunnlag før hver veiledning.

Valg av tema og metode

Studenten velger selv tema og problemstilling. Mulighet for praktisk gjennomføring og etiske vurderinger må vektlegges. De studentene som velger prosjekt på egen arbeidsplass kan skrive en fordypningsoppgave på bakgrunn av dette. Prosjektbeskrivelsen vil da danne grunnlaget for problemstillingen. I fordypningsoppgaven skal aktuell teori knyttes til de ulike fasene og erfaringene fra prosjektet.

I fordypningsoppgaven er følgende punkter sentrale:

- utforming av problemstilling
- refleksjon over sammenhengen mellom teori og praksis
- presentasjon og formidling

Etiske hensyn

Studenten har taushetsplikt om all informasjon hun/han får i forbindelse med studiet. Planen for fordypningsoppgaven skal forelegges fagveileder for godkjenning.

Studenten har ansvar for at data anonymiseres. Dette omfatter også egne erfaringer som eventuelt benyttes i oppgaven. Etiske retningslinjer for studentoppgaver (utformet av Fagskolen i Troms avd. Tromsø).

Kryssreferanser**Eksterne referanser**